

Llorenç Moyà

El Fogó dels Jueus

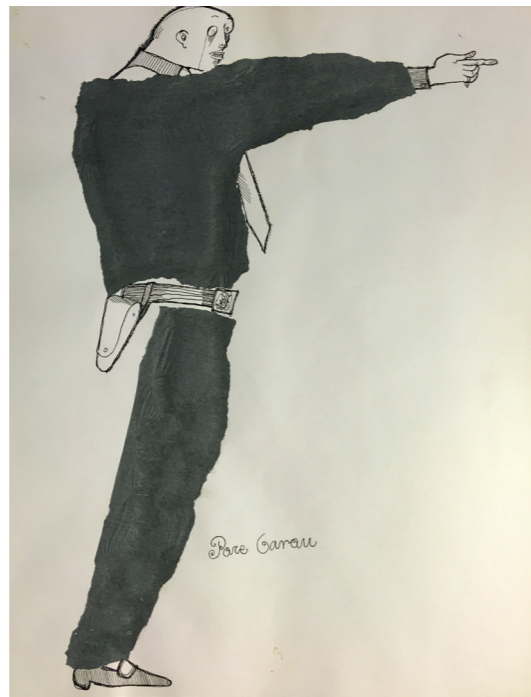
Lectura Dramatitzada

DIJOUS 1 DESEMBRE 2016 / 21h

Teatre Mar i Terra, Palma

DIVENDRES 2 DESEMBRE 2016 / 20h

Celler Vins Nadal – Albalflor, Binissalem

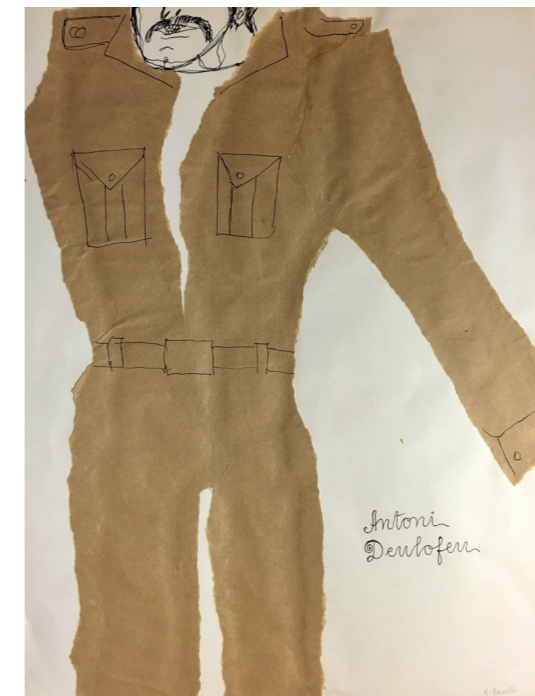
Pare Garau i Miot. Figurins dels personatges creats per Ramon Cavaller amb motiu de la representació a la Fàbrica de Catifes de Sa Calatrava. Collage, 1977.

Rafel Valls, Benet Tarongí i Mariners. Figurins dels personatges creats per Ramon Cavaller amb motiu de la representació a la Fàbrica de Catifes de Sa Calatrava. Collage, 1977.

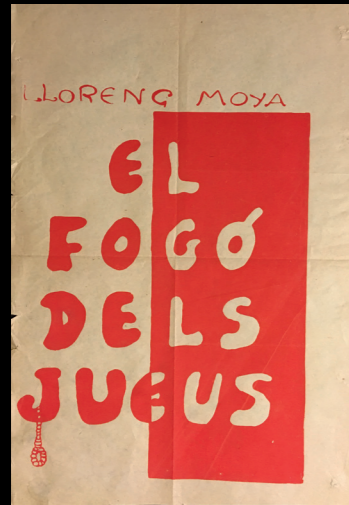

Capità i Antoni Deulofeu. Figurins dels personatges creats per Ramon Cavaller amb motiu de la representació a la Fàbrica de Catifes de Sa Calatrava. Collage, 1977.

Caterina i Margalida Tarongí. Figurins dels personatges creats per Ramon Cavaller amb motiu de la representació a la Fàbrica de Catifes de Sa Calatrava. Collage, 1977.

Cartell original de Rafel Lladó per a la representació a Sa Calatrava (1977)

Llorenç Moyà El Fogó dels Jueus

Lectura dramatitzada

Lectura dramatitzada a càrrec de la companyia Produccions de Ferro amb la col·laboració del grup Xamo-Xamo

Direcció: Toni Gomila

Producció: Cristina Bugallo i Fàtima Riera

Il·luminació: Dani Noceda

DIJOUS 1 DESEMBRE 2016 / 21h

Teatre Mar i Terra, Palma

Organitza: Ajuntament de Palma

DIVENDRES 2 DESEMBRE 2016 / 20h

Celler Vins Nadal – Albaflor, Binissalem

Organitza: Casa Llorenç Villalonga. Museu Literari

(Fundació Casa Museu - Consell de Mallorca)

“El Fogó dels Jueus” de Llorenç Moyà

El fogó dels jueus va obtenir el premi «Bartomeu Ferrà» dels Ciutat de Palma» de teatre el 1963. És una tragèdia inspirada, segons indica el propi autor, en “*La Fe Triunfante*, la monstrosa apologia del P. Francesc Garau, publicada en primera edició a Palma l’any 1691.” L’obra s’inscriu en l’etapa en què el poeta Llorenç Moyà (Binissalem, 1916 - Palma, 1981) va fer del tema de la llibertat el problema central de la seva producció. Una etapa crítica i de denúncia. L’obra tracta sobre la intolerància religiosa i els actes de fe del segle XVII que conduïren a la foguera a jueus conversos acusats d’haver renegat falsament de la seva fe. El detonant d’aquest encausament havia estat l’intent frustrat de fuga col·lectiva de l’any 1688: un gran grup de conversos s’embarcà clandestinament en un vaixell anglès amb destí a Amsterdam, però un sobtat temporal n’impedí la sortida i de matinada tornaren a llurs cases. Tant pel tema com per la tesi que defensa Moyà, el de la llibertat religiosa enfront de la intransigència, l’actitud de l’autor, en plena dictadura franquista i a una època de zel religiós extremat, fou valenta i agosarada. El text és ben vigent avui i ens posa davant dels ulls el mirall de la història, per comprovar que els fanatismes i els absolutismes sempre duen al mateix final.

Com tots els altres, eren acusats de jueus...

**Baltasar Porcel, extret del llibre *Els xuetes* (1969)
Inclou cites de *La Fe Triunfante*, del P. Garau (1691)**

Actes de fe de l’any 1691: D’aquests esdeveniments, en resta un dels llibres més impressionants del nostre món cultural: *La Fe Triunfante en Quatre Autos*, composta de 123 pàgines...

(...)

El Segon acte de fe tingué lloc el dia primer de maig. Com que l’acte prometia ser extraordinàriament lluït, “hom féu fer un fogó de vuitanta peus de quadrat i vuit d’alt i posar-hi vint-i-cinc pals amb una petita post per seient dels qui havien de morir per garrot i fornir de la llenya necessària per a la gran foguera. El lloc que triaren era un ermot, que s’estén espaiós entre la Quarentena i va fins a vorera de mar i l’ampit del turó, que en diuen el Castell de Bellver: així per la capacitat d’aquell lloc com per la distància de la ciutat, perquè no hi sentissin la fortor del fum”.

Aquell lloc era l’actual Plaça de Gomila, en el Terreno (...).

(...)

Quan hi va haver hagut cerimònies per llarg, al grat de la Inquisició i segons el costum, “començà la processó cap al fogó, i tot i la forta calda, la pols que era com a calitja espessa i la tirada més llarga de dues-mil passes, no els mancà [als reus] cap vegada qui els exhortàs, ni pels carrers, per les places o fora porta, qui els sentís, omplís i fes nosa pel camí. Devia ésser entre les quatre i les cinc de l’horabaixa quan arribaren en el fogó: on s’hi eren aplegades passat les trenta-mil ànimes: n’hi eren anats de tot el Regne, molts de la pagesia, per l’estranyedat de la funció. Tot aquell gran espai era ocupat de moltes tendes, empostissats, cotxes, galeres, carros que, tot allò ensems amb la gent hauria fet goig de veure, si no fos estat que la funció era funesta. Tots es reconciliaren Sacramentalment de bell nou amb proves sumament vives de dolor vertadera com a penyores lloables de llur eterna salvació.”

Els donaren garrot i els cremaren encontinent. Recordem que, cas que no s’haguessin reconciliat, els haurien rostits de viu en viu: ver aquí la raó dels aparatosos penediments. Era, per dir-ho així, llur únic consol. Vint-i-un judaïtzants foren ficats dins el fogó.

(...)

El tercer de l’any va tenir lloc cinc dies després. Hi hagué quatre relaxantes en estàtua i en llurs ossos, i tres en absència. I catorze en persona, onze d’ells amb penes diverses i confiscacions, i els altres tres cremats de viu en viu. Com tots els altres, eren acusats de jueus. Es tractava dels germans Caterina i Rafel Benet Tarongí i Rafel Valls...

Divendres 15, a la fàbrica de Catifes de Sa Calatrava

L’any 1977, l’artista menorquí Ramon Cavaller assumí el repte de dur a escena la representació del text de Llorenç Moyà, en un muntatge que preparà amb cura, des de la creació dels personatges, el vestuari, espai escènic i coordinació del treball actoral. El propi Moyà va estar implicat en els preparatius, supervisant detalls de la proposta de Ramon Cavaller. L’estrena va tenir lloc el dia 15 de juliol de 1977, a les deu de vespre, a la Fàbrica de Catifes de Sa Calatrava. Tomàs Bibin, Joan Ferrer, Josep Gómez i Antoni Mateu, i Pere Noguera formaren l’equip tècnic. Els actors: Josep Adrover, Paul Bertholle, Pilar Casasnovas, Xiqui Cilimingras, Tym Dyas, Maurici Gallardón, Rafael Lladó, Josep Pou, Bernat Pujol i Salvador Romero.

Els figurins dels personatges de l’obra, creacions singulars de Ramon Cavaller amb la tècnica del collage, ens permeten avui aproximar-nos als protagonistes de la tragèdia.

Personatges

Pare Garau > **Rodo Gener**

Antoni Deulofeu > **Miquel Àngel Torrens**

Capità > **Jaume ‘Xuia’**

Rafel Valls > **Toni Gomila**

Benet Tarongí > **Toni Sacarés**

Margarida Tarongí > **Antònia Ferrer**

Caterina Tarongí > **Clara Ingold**

Miot > **Miquel Àngel Moyà**

Mariners > **Guillem Rey,**
> **Christian Morales**

L’escena té lloc a la bodega del vaixell Pulcroviso.

El Fogó dels Jueus

Organitza:

Casa
Llorenç
Villalonga
MUSEU LITERARI

Ajuntament de Palma

En el marc de l’Any Moyà 2016

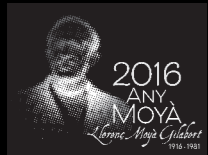
Departament de
Cultura, Patrimoni
i Esports
Consell de Mallorca

FUNDACIÓ
CASA MUSEU
LLORENÇ VILLALONGA,
PARE GINARD I BLAI BONET

Universitat
de les Illes Balears

2016
ANY
MOYÀ
Llorenç Moyà Villalonga
1916-1981

AJUNTAMENT DE
BINISALEM